

## ОГЛЯД ЗАГАЛЬНИХ ОРТОПЕДИЧНИХ ТРАВМ ТА ХВОРОБ У ВІЙСЬКОВИХ

**Ткачук Андрій**, магістрант  
Херсонський державний університет  
Івано-Франківськ, Україна

**Анотація.** Розглянуто травми та хвороби які найчастіше виникають у військовослужбовців як в наслідок отримання поранення, так і в наслідок інших чинників, які характерні для діючих військовослужбовців.

**Ключові слова:** фізична реабілітація, ортопедичні нозології, ампутації, мінно-вибухові травми, уламкові поранення.

**Вступ.** Профіль ортопедичних захворювань серед військовослужбовців дуже різноманітний. Оскільки до таких захворювань призводять не тільки поранення на полі бою, а і повсякденне життя військових. Таким захворюванням є остеохондроз, який часто виникає внаслідок компресії міжхребцевих дисків під вагою яку носить військовий в повсякденному житті. Не рідкі випадки коли у військових виникає артрит чи артроз через постійне переохолодження в окопах чи на позиціях. Таким чином можна зробити висновок що розгляд цих захворювань є актуальним питанням, вирішення якого покращить відновлення військових після поранень та хвороб. Наслідки мінно-вибухової травми, вогнепальне поранення не буває однаковим двічі. Вид снаряда, розрив, швидкість проникнення чи тип ушкоджених м'яких тканин - аспекти, які впливають на подальшу симптоматику та стан пацієнта. Що потрібно розуміти про бойові поранення: осколкові елементи (стандартні або неправильної форми, або ж вторинні, як каміння чи скло) після розриву проникають у тіло на великій швидкості, розрізаючи нерви, судини, м'язи, м'які тканини, можуть і зламати кістку. При операціях ці уламки частіше дістають, але бувають випадки коли уламки лишають через неможливість їх видалити (Обросли судинною сіткою, надто близько до нерва чи магістральної судини). Тому на це варто звернути увагу при реабілітації, багато фізіотерапевтичних процедур стануть протипоказаними через уламок в м'якій чи кістковій тканині. В основному це стосується електролікування яке буде нести більше шкоди ніж користі, оскільки уламки часто металеві за винятком каміння, деревини чи шиферу які розлітаються від вибуху снаряду.

Ампутації кінцівок – це крайня міра після поранення коли кінцівку не вдалось зберегти через тяжкість травми, також зустрічаються ампутації внаслідок некрозу через перетримку турнікету, такі ампутації як правило дуже високі відносно всієї кінцівки та частіше трапляються взимку, коли добратись до пораненого бійця складно через погоду, та через температуру повітря (при холоді турнікет треба знімати чи послабляти швидше ніж в теплу погоду). Основні завдання фізичної реабілітації на різних етапах відновлення здоров'я та функціонування після ампутації кінцівки у військовослужбовців включають: 1. Зменшення болю та



запобігання розвитку інфекції після операції. 2. Відновлення мобільності та збереження м'язової маси. 3. Покращення рівноваги та координації. 4. Повернення до повноцінної активної діяльності та самостійного життя.

Для досягнення цих завдань важливо проводити індивідуально підібрані фізичні вправи та заняття, які відповідають стану здоров'я та функціональним можливостям військовослужбовців. Також важливо забезпечити належний догляд та підтримку військовослужбовців з боку реабілітаційної команди, що включає медичних фахівців, фізичних терапевтів та психологів.

Важливою є і підготовка пацієнта до протезування, це в свою чергу зміцнення м'язів поясу кінцівки, підготовка культу (її загоєння, компресія та догляд за рубцем). А після протезування засвоєння навичок ходи (якщо протезована нижня кінцівка), чи навичок самообслуговування.

Окремо варто розглянути остеохондроз який виникає у багатьох військових внаслідок носіння бронезилета та спорядження, згідно нормам вага обмундирування більше 27 кілограм не може носитись більше години, проте бувають випадки коли бійці вимушені порушувати ці норми через різні ситуації, таким чином це створює умови для виникнення остеохондрозу. Оскільки ця хвороба не входить в перелік тих які виникають через поранення часто на неї не звертають увагу, проте це може призвести до ускладнень і зниження здатності військового до руху. Залежно від локалізації патологічних змін виділяють остеохондроз шийного відділу, грудного і поперекового. Їх симптоми можуть дещо відрізнятись. Шийний остеохондроз може супроводжуватися такими неврологічними симптомами, як запаморочення та головні болі. При грудному біль може поширюватися на всю грудну клітину і віддавати в область серця. При поперековому біль може поширюватися на органи тазу.

**Висновки.** Серед діючих військовослужбовців та вже звільнених зі служби людей, ветеранів захворювання та травми ортопедичного профілю найбільш розповсюдженні. Це викликано тим що уламкові поранення та ампутації які зараз найбільш розповсюдженні потребують подальшого виключення. Тим паче уламкові поранення можуть отримувати і цивільні громадяни, що ще збільшує кількість ортопедичних пацієнтів в реабілітаційних центрах та лікарнях. Актуальність цієї проблеми розуміє і держава, збільшуючи кількість місць на навчання та роботу в державних центрах. Отримання досвіду реабілітації від закордонних колег також допоможе вітчизняним спеціалістам краще розуміти процес реабілітації таких хворих.

### **Список використаної літератури**

1. Гузак О. «Фізична реабілітація на різних етапах відновлення здоров'я та функціонування після ампутацій кінцівок у військовослужбовців» Гузак Олександра 2023
2. Травматологія та ортопедія.: Підручник для ВМНЗ III-IV р.а.. (n.d.). (n.p.): Нова Книга.
3. <https://enableme.com.ua/ua/article/fizicna-reabilitacia-pisla-amputacii-10647>
4. <https://ivr.ua/ua/osteohondroz>
5. <https://odrex.ua/ua/vijna-maye-prismak-metalu-pro-ulamkovi-poranennya/>

